

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Інститут електроенергетики

Електротехнічний факультет

Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню магістр

студента Бичко Є.В.

академічної групи 035-23м-1

спеціальності 035 Філологія

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

на тему «Проблеми перекладу гумору та сленгу у художніх творах: на матеріалі англійських та українських фільмів та книг»

Керівник	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Короткова С.В.			

Рецензент	Павленко Л.В.			
-----------	---------------	--	--	--

Нормоконтролер	Бердник Л.В.			
----------------	--------------	--	--	--

Дніпро

2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Завідувач кафедри
перекладу

_____ Висоцька Т.М.

« _____ » _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню магістр

студенту _____ Бичко Є.В. академічної групи 035-23м-1

напряму 035 Філологія _____

спеціалізації _____

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша –англійська»

на тему «Проблеми перекладу гумору та сленгу у художніх творах: на матеріалі англійських та українських фільмів та книг»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від

Розділ	Зміст	Термін виконання
Розділ 1	<i>теоретичні аспекти перекладу гумору та сленгу</i>	13.10.2024
Розділ 2	<i>методи та стратегії перекладу гумору та сленгу</i>	30.11.24

Завдання видано _____ Введенська Т. Ю. _____

(підпис керівника)

(прізвище, ініціали)

Дата видачі _____ 02.09.2024 _____

Дата подання до екзаменаційної комісії _____ 16.12.2024 _____

Прийнято до виконання _____ Бичко Є.В. _____

(підпис студента)

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Роботу присвячено аналізу специфіки перекладу гумору та сленгу у художніх творах англійською та українською мовами. Мета дослідження – дослідити особливості та проблематику перекладу гумору та сленгу у художніх текстах, зокрема на прикладах англійських і українських фільмів та книг. Об'єкт дослідження – художній дискурс в контексті перекладу гумору та сленгових елементів. Предмет дослідження – особливості перекладу гумору та сленгу у художніх текстах англійською та українською мовами.

Робота має такі завдання: схарактеризувати гумор та сленг як складові художнього дискурсу, Розглянути аспекти та виклики, що виникають при перекладі гумору з урахуванням лінгвістичних і культурних чинників; визначити основні труднощі перекладу сленгу в художніх текстах, беручи до уваги стилістичні та соціокультурні особливості; дослідити специфіку перекладу гумору та сленгу на прикладах англійських та українських фільмів і книг; запропонувати перекладацькі стратегії та техніки, що сприяють адекватній передачі гумору та сленгу в художньому перекладі.

У роботі використовувалися такі методи дослідження, як: метод аналізу, синтезу та узагальнення – використовувався для дослідження та формування теоретичної бази, представленої в роботі; метод порівняльного та компонентного аналізу – застосовувався для аналізу прикладів перекладу гумору та сленгу в художніх текстах; культурологічний аналіз – використовувався для оцінки культурних аспектів та впливу соціального контексту на гумор і сленг. Матеріалом для дослідження стали художні тексти, зокрема англійські та українські фільми та книги, в яких гумор і сленг є важливими елементами передачі змісту та стилю.

У першому розділі розглянуто теоретичні основи гумору та сленгу як елементів художнього дискурсу, досліджено природу гумористичного ефекту, особливості сприйняття гумору у різних культурах та труднощі, що виникають під час його перекладу. Також проаналізовано основні лінгвістичні та культурні аспекти

сленгу, його соціальні функції та стилістичні особливості, що визначають складність його адекватної передачі у перекладі.

Другий розділ присвячено аналізу методів та стратегій перекладу гумору та сленгу. Розглянуто ефективні перекладацькі техніки, такі як адаптація, транскреція, компенсація та калькування, які використовуються для передачі гумору та сленгових елементів з урахуванням культурних та мовних відмінностей. Також проведено порівняльний аналіз вибору стратегій на конкретних прикладах з англійських та українських фільмів та книг, а також обговорено вплив культурного контексту на вибір перекладацьких рішень.

SUMMARY

The paper deals with the analysis of the specifics of translating humor and slang in works of art, focusing on English and Ukrainian films and books. The research aims to study the peculiarities and challenges of translating humor and slang in artistic texts. The object of the research is artistic discourse in the context of humor and slang translation. The subject of the research is the specifics of translating humor and slang in artistic texts in English and Ukrainian.

The paper has the following tasks: to characterize humor and slang as components of artistic discourse; to consider the linguistic and cultural aspects of translating humor; to identify the main challenges in translating slang in artistic texts, taking into account stylistic and sociocultural features; to investigate the specifics of translating humor and slang in English and Ukrainian films and books; to propose strategies and techniques for achieving adequate humor and slang translation in literary and cinematic works.

The following research methods were applied in the paper: the method of analysis, synthesis, and generalization – this method was applied to develop the theoretical foundation presented in the paper; the method of comparative and component analysis – used to examine examples of humor and slang translation in artistic texts; and cultural analysis – used to evaluate cultural aspects and the influence of social context on humor and slang.

The material for the research consists of artistic texts, specifically English and Ukrainian films and books where humor and slang play a significant role in conveying the style and essence of the work.

The first chapter presents the theoretical aspects of translating humor and slang, examining the nature of humor, cultural perceptions, and the challenges of rendering slang. The second chapter focuses on the methods and strategies of translating humor and slang, with an analysis of effective translation techniques, including adaptation, transcreation, and compensation, supported by examples from English and Ukrainian films and books.

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Електротехнічний факультет
Кафедра перекладу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

методичні рекомендації для студентів освітньо-професійної програми
«Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»
спеціальності 035 «Філологія»

Бичко Єви Вікторівни

Дніпро
2024

Зміст

ВСТУП.....	8
-------------------	----------

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ ТА СЛЕНГУ.....11

1.1. Поняття гумору та його культурні особливості у художніх творах.....	11
1.2. Сленг як соціолінгвістичний феномен та його роль у мові.....	13
1.3. Особливості перекладу гумору та сленгу в художніх текстах та фільмах.....	14
Висновок до розділу.....	1
	17

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ ТА СЛЕНГУ..19

2.1. Методи дослідження гумору та сленгу в лінгвістиці та перекладознавстві.....	19
2.2. Перекладацькі стратегії та прийоми у відтворенні гумору та сленгу.....	20
2.3. Специфіка аналізу перекладу фільмів та літературних творів.....	22
Висновок до 2 розділу.....	24

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ ТА СЛЕНГУ В АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ТВОРІВ.....26

3.1. Аналіз перекладу гумору у вибраних англійських художніх фільмах.....	26
3.2. Особливості перекладу сленгу у фільмах та літературі.....	29
3.3. Порівняльний аналіз перекладу гумору та сленгу в українських та англійських творах.....	31
Висновок до 3 розділу.....	35
ВИСНОВКИ.....	36

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....38**ВСТУП**

Переклад художніх творів завжди вимагав від перекладачів як лінгвістичних знань, а й розуміння культурного контексту; Важливо передати всі аспекти задуму автора. Особливе місце в цьому процесі займають гумор та сленг – елементи, які важко адаптувати через свою унікальність, культурну специфіку та мінливість. Гумор часто заснований на грі слів, натяках чи культурних особливостях, які не мають прямих аналогів в інших мовах, у той час як сленг відображає соціальні групи та вік персонажів, почуття приналежності та спосіб життя. Для перекладачів це ставить серйозну проблему: як передати автентичність тексту, зберегти авторський задум, зробити текст зрозумілим та цікавим для іншомовної аудиторії. Однією із найбільших проблем перекладу є збереження комічного ефекту гумористичних текстів. Те, що смішить носіїв мови оригіналу, не завжди сприймається з однаковою легкістю іноземними глядачами через культурні відмінності, відсутність мовних еквівалентів чи різне сприйняття комічного. Погано адаптовані жарти часто втрачають комедійну ефективність або, що ще гірше, сприймаються як незрозумілі чи образливі. Тому важливо вивчити, які прийоми та підходи використовують перекладачі для передачі гумору в іншомовних текстах, і зрозуміти, як зберігаються унікальні розмовні вирази, що надають персонажам глибини та достовірності.

Мета дослідження – виявити основні проблеми та особливості перекладу гумору та сленгу у художній літературі: на матеріалі англійських та українських фільмів та книг, а також знайти ефективні шляхи їх адаптації для іншомовної аудиторії. Важливо вирішити це питання, оскільки вдала передача гумористичних та розмовних елементів допомагає зберегти стиль та настрій твору, а також дозволяє іншомовному читачеві чи глядачеві краще зрозуміти героїв та культурний контекст. Для досягнення мети дослідження було поставлено такі завдання:

1. Вивчити особливості перекладу гумору та сленгу в англійських та українських літературних творах. 2. Визначити основні проблеми, що виникають під час перекладу гумору та сленгу.

3. Проаналізувати ефективні методи та прийоми адаптації гумору та сленгу для іншомовної аудиторії.

4. Визначте культурні, соціальні та лінгвістичні аспекти, які є важливими для успішного перекладу.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувалися такі методи:

- порівняльний аналіз – порівняння вихідних текстів та його перекладів виявлення типових проблем, і підходів до передачі гумору і сленгу;

- семантичний аналіз – для поглибленого вивчення значень та функцій гумору та сленгу в текстах, а також розуміння їх місця у комунікативній структурі твору;

- Культурний аналіз – визначення культурних особливостей, які впливають сприйняття і адаптацію гумору і сленгу в перекладах.

Матеріали для аналізу Відбір матеріалів для дослідження ґрунтувався на важливості сленгу та гумору у текстах. До аналізу включено як англійські, так і українські фільми та книги, в яких важливу роль відіграють гумор та сленг.

Зокрема, планується розглянути комедії та популярні твори сучасних українських та англійських авторів.

Апробація роботи: Основні практичні результати дослідження були представлені 25 жовтня 2024 року. на II Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Наука в епоху соціокультурних змін: реалії, перспективи та цифрові трансформації» (м. Дніпро).), НТУ «ДП», 2024) у випускних тезах. Тема роботи: «Проблеми перекладу гумору та сленгу у художніх творах: на матеріалі англомовних та україномовних фільмів та книг».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ ТА СЛЕНГУ

1.1. Поняття гумору та його культурні особливості у художніх творах

Гумор – універсальний засіб спілкування, що одночасно виконує розважальну, освітню та соціальну функції. У контексті художньої літератури воно стає інструментом глибокого розкриття характерів, передачі емоцій та створення атмосфери тексту. Однак гумор має виражену культурну специфіку, через яку його дуже складно передати у перекладі. Як зазначає Підгрушна О.Г. (2015), гумор нерозривно пов'язаний з мовними та культурними кодами, які потребують ретельного аналізу та адаптації для збереження комунікативного впливу.

Гумор – це все, що змушує нас сміятися. Це здатність виражати або сприйняття того, що смішно, є водночас джерелом розваги та засобом впоратися із важкими чи неприємними ситуаціями та стресовими подіями.

Гумор, від його м'яких форм до більш абсурдних, може зіграти важливу роль у побудові соціальних зв'язків.

Лінгвістична природа гумору та його залежність від культурних особливостей

До мовних механізмів створення гумору належать гра слів, іронія, сатира та специфічна структура висловлювань. У художній літературі гумор часто спирається на двозначність слів, фонетичну подібність чи ідіоми, що під впливом

культури. Наприклад, англійський гумор активно використовує вирази та каламбури, які важко зрозуміти без знання соціокультурного контексту.[17]

Культурні особливості впливають на сприйняття гумору аудиторією, оскільки те, що змушує людей сміятися в одній культурі, може бути не зрозуміло або навіть не прийнято в іншій культурі. Як зазначає Підгрушна, у таких випадках перекладач повинен знайти баланс між точністю тексту та його адаптацією до культурних реалій мови одержувача.

Гумор як дзеркало соціокультурних реалій

Гумор – це відображення національного менталітету, соціальних норм, стереотипів та історичних особливостей тієї чи іншої культури. Він використовується для:

- уявлення культурних явищ, таких як традиції, звичаї чи національні особливості;
- критика чи висміювання соціальних проблем, політичних подій чи моделей поведінки;
- встановити ототожнення між авторами, персонажами та аудиторією.

Враховуючи такі характеристики, перекладач має знайти еквіваленти, які не лише передають суть гумору, а й відповідають культурним кодам аудиторії. Це може включати заміну реальності на ту, яка має сенс для цільової культури, або створення нових жартів, що зберігають функцію вихідного тексту .[17]

Культурні проблеми при перекладі гумору

1. Лінгвістична адаптація гумору. Каламбури та ідіоматичні вирази є однією з найбільших проблем при перекладі через їх тісний зв'язок з культурою вихідної мови. Наприклад, англійські фрази, які мають гумористичний характер, часто не мають прямих еквівалентів іншими мовами.

2. Підтримувати культурне значення. Успішний переклад гумору передбачає як передачу змісту, а й підтримку культурного контексту, що забезпечує адекватне сприйняття тексту цільовою групою.

3. Зрозуміти урядові стереотипи. У багатьох творах гумор ґрунтується на стереотипах, які можуть викликати різну реакцію у різних культурах.

Отже, гумор у художній літературі не лише засобом розваги, а й відбитком культурної самобутності. Його переклад вимагає комплексного підходу, що враховує лінгвістичні, соціальні та культурні аспекти, щоб зберегти автентичність та емоційну дію вихідного тексту.[17]

1.2. Сленг як соціолінгвістичний феномен та його роль у мові

Сленг - важливе соціолінгвістичне явище, що відіграє значну роль у формуванні мовного середовища і є потужним інструментом художньої літератури. Як і Руденко М.Ю. Як зазначає у своїй дисертації, сленг функціонує не лише як частина живої мови, а й як соціокультурний код, що відображає самобутність мовних спільностей та особливості соціальних груп. У художній літературі сленг стає важливим елементом, що дозволяє автору передати реальність та психологічний портрет героїв, зберігаючи при цьому автентичність мови. [20]

Розглянемо особливості використання сленгу в різних країнах

1. Велика Британія - британський сленг багатий на діалектні вирази та історичні відсилання. У Лондоні, наприклад, популярний *Cockney rhyming slang*, що базується на римах і асоціаціях. В інших регіонах, таких як Ліверпуль або Манчестер, сленг відображає локальну ідентичність і має специфічні мовні форми.

2. США - американський сленг формується під впливом субкультур, етнічного різноманіття та поп-культури. Зокрема, у Нью-Йорку популярний сленг афроамериканських спільнот (AAVE — African American Vernacular English), який значно впливає на сучасну музику, зокрема реп. Сленг також часто змінюється під впливом цифрової культури, включаючи меми та інтернет-жаргон.

3. Австралія - австралійський сленг відрізняється своєю унікальною милозвучністю та скороченням слів. Наприклад, слово "afternoon" стає "arvo", а "breakfast" — "brekkie". Сленг часто використовується для створення невимушеної атмосфери в комунікації.

4. Україна - в українському сленгу можна виділити кілька напрямів: молодіжний сленг, кримінальний жаргон і неологізми, що виникли під впливом сучасних

технологій. Пострадянські зміни сприяли змішанню українських, російських та англійських слів у молодіжній лексиці, створюючи унікальні мовні явища.

5. Франція - французький сленг (argot) має довгу історію, що сягає ще Середньовіччя. У сучасній Франції молодіжний сленг, відомий як verlan (перестановка складів), широко використовується серед міських субкультур. Наприклад, слово femme ("жінка") у verlan стає meuf.

6. Японія - у Японії сленг формується під впливом аніме, манги та молодіжної культури. Відмінною рисою японського сленгу є використання аббревіатур і слів, запозичених з англійської. Наприклад, термін "KY" (kuuki yomenai) означає "людина, яка не читає ситуацію".

7. Німеччина - німецький сленг часто базується на змішуванні літературної мови з діалектами. У великих містах, таких як Берлін, помітний вплив іммігрантських спільнот, що додає лексичної різноманітності до сленгових виразів.

Сленг використовується в літературі насамперед для кількох цілей: створення реалістичних персонажів, передачі соціального контексту та підкреслення емоційних нюансів. В англійських романах, таких як романи Чарльза Діккенса та Ірвіна Велша, сленг допомагає відтворити соціальні реалії певних регіонів чи соціальних класів. Наприклад, у романах Діккенса мова лондонського робітничого класу багата сленгом, що дозволяє читачеві відчувати атмосферу того часу та місця, в якому відбуваються події. У той же час у творах Ірвіна Уелша сленг, зокрема шотландський сленг, створює унікальний мовний простір, у якому маргінальні персонажі висловлюють свою індивідуальність та належність до певної соціальної групи.

У сучасній англійській літературі сленг часто використовується для передачі мовних особливостей молоді та субкультур. Так, у творах Джона Гріна сучасний підлітковий сленг допомагає створювати живі, динамічні діалоги, у яких автори відбивають специфіку підліткових відносин та соціальні реалії.

В українській літературі сленг виконує аналогічні функції. Наприклад, у творах Сергія Жадана сленг є невід'ємною частиною мови персонажів, які становлять

пострадянське суспільство з його соціальними та культурними змінами. У таких книгах Жадана як «Ворошиловград» використання сленгу дозволяє автору намалювати реалістичну картину життя на сході України, поєднуючи елементи кримінального сленгу, російської та сучасної молодіжної лексики.

Крім того, сленг у літературі може бути засобом передачі іронії, сарказму чи критики соціальних явищ. Автори використовують це, щоб висміяти чи підкреслити певні соціальні недоліки, та використовують мову як інструмент для більш глибоких соціальних коментарів. Зокрема, в англійській літературі сленг часто використовується для надання тексту сатиричного чи комічного тону, дозволяючи поглянути на соціальні проблеми з іншого погляду.

Одним із найскладніших аспектів є переклад сленгу, оскільки кожне розмовне вираження не тільки має певне значення в рамках певної культури, але часто не має точного еквівалента іншою мовою. При перекладі творів мистецтва як англійською, так і українською мовою іноді необхідно коригувати сленг, щоб зберегти автентичність, але при цьому враховувати мовні та культурні відмінності. Тому важливо як знайти відповідні розмовні висловлювання, а й передати емоційний і соціальний контекст, у якому ці висловлювання вживаються. [20]

Однією з найбільших проблем перекладу сленгової лексики є збереження її культурної автентичності та емоційної насиченості. Як відзначає Корунець І. В., при перекладі необхідно враховувати не лише зміст сленгу, але й його стилістичні та соціальні конотації, які можуть суттєво відрізнятися в різних мовах [12].

У підсумку, сленг є унікальним явищем, що поєднує мовну творчість, соціальні маркери та культурні особливості. Його використання в літературі та різних країнах є важливим інструментом для відображення соціальних реалій та культурної ідентичності.

Тому сленг є не лише важливим елементом мови, а й потужним інструментом письменників для створення яскравих, реалістичних образів та передачі складних соціальних, культурних та емоційних нюансів. Його використання в англійській та українській літературі дозволяє глибше зрозуміти персонажів та соціальну реальність, що стоїть за їхніми діями та промовами.

1.3. Особливості перекладу гумору та сленгу в художніх текстах та фільмах

Переклад гумору та сленгу в художній літературі та кіно є надзвичайно складним та важливим аспектом перекладацької практики, оскільки вимагає не лише точної передачі змісту, а й уміння передати емоційний вплив та соціокультурні нюанси оригіналу. . Особливо це стосується гумору, який може виконувати у творах найрізноманітніші функції від створення комічного ефекту до соціальної критики та психологічної характеристики персонажів. У свою чергу, сленг і арго, які часто використовуються в таких творах, є важливими інструментами соціолінгвістичного маркування, тому їхній переклад потребує особливої уваги до контексту та культурної специфіки.

Переклад гумору:

Діяльність Л.М. Калініна «Переклад літературних творів із гумором»

(2008) розглядає основні аспекти роботи гумору у художньому перекладі. Автор зазначає, що гумор є одним із найбільш складних для перекладу елементів тексту, оскільки він тісно пов'язаний із культурними особливостями та мовними структурами мови оригіналу. Тому гумор, заснований на грі слів, іронії, сарказмі або грі слів, часто необхідно адаптувати до контексту мови, що вивчається, щоб зберегти не тільки зміст, але і емоційний вплив, який він надає на слухача або читача. [9]

Приклад гумору:

У романі Джейн Остін "Гордість і упередження" є сцена, в якій пан Дарсі говорить до міс Беннет: "I am not a romantic, you know. I never was. I only want to be a hero in a story." (переклад: "Я не романтик, знаєте. Я ніколи ним не був. Я лише хочу бути героєм у якійсь історії.")

Оригінальний гумор у разі проявляється у цьому, що містер Дарсі заперечує свій статус романтичного героя, але водночас розкриває себе як типова постать «героя» художньої літератури. Такий гумор буває складно перекласти, особливо якщо в культурі читача існують різні уявлення про героїчні ідеали.

Переклад сленгу:

Сленг як соціолінгвістичне явище часто є важливим компонентом гумору, особливо в художній літературі, де його можна використовувати для позначення соціальних чи професійних груп, зображення певних соціальних стереотипів або для підкреслення індивідуальних особливостей персонажів. Портнов І.А. Соціолінгвістика та переклад (2010) досліджує переклад таких мовних різновидів, як сленг, жаргон та арго, та їх роль у збереженні автентичності оригіналу. Автор підкреслює, що ці мовні явища тісно пов'язані з конкретними соціальними групами, професіями чи субкультурами, тому їхній переклад потребує як лексичної точності, а й уміння передавати соціокультурний контекст.[18]

Приклад:

У романі Джорджа Оруелла "1984" є численні приклади використання сленгу, зокрема у мовленні партійних чиновників та середньокласових робітників. Наприклад, у книзі термін "doublethink" позначає здатність одночасно вірити в два суперечливих твердження. Переклад цього терміну українською мовою може бути складним, адже у звичайному сленгу цей вираз не існує, тому перекладачеві необхідно знайти баланс між збереженням сенсу та адаптацією терміну до мовних реалій.

Переклад гумору та сленгу в художніх творах.

Семенюк О.В. у своїй праці «Мовні проблеми художнього перекладу: теорія і практика» (2013) розглядає мовні та культурні проблеми, які виникають при перекладі гумору та сленгу в художніх текстах. Вона зазначає, що важливим аспектом при перекладі гумору є необхідність збереження не лише змісту, але й культурної специфіки, що може бути особливо важко передати в разі відсутності відповідників у цільовій мові.[21]

Приклад:

У романі *"Солодка Даруся"* Марії Матіос є сцена, де головна героїня Даруся жартує: *"А то що, за це ще й платити треба?"* — висловлюючи своє здивування, коли виявляється, що певні дії чи послуги в її житті оцінюються фінансово. Цей вираз викликає сміх завдяки своєму сарказму і наївності героїні, яка не очікувала, що емоції або зусилля можуть мати ціну. Перекладач, який працює над адаптацією цього гумору для іншої культури, має зберегти саме цей момент, щоб не втратити ефект сюрпризу та гумористичний підтекст, характерний для української соціокультурної ситуації.

Таким чином, можемо зробити висновок, що переклад гумору та сленгу в художній літературі та кіно вимагає від перекладача глибоких знань не лише мовних структур, а й соціокультурного контексту, оскільки ці мовні явища тісно пов'язані з певними соціальними, культурними чи психологічними аспектами життя. Як показують роботи Калініної, Портнова та Семенюк, для успішного перекладу важливо враховувати різні чинники – від особливостей мовних засобів до культурних та соціальних реалій, що змінюються від однієї мови до іншої. Тому переклад гумору та сленгу – це не лише технічне завдання, а й творчий процес, що вимагає від перекладача інтуїції, культурної чуйності та творчості.[9,18,21]

Висновок до розділу

У першому розділі розглядалася природа гумору та сленгу як важливих елементів творів мистецтва, а також їх культурні та соціолінгвістичні характеристики, важливі під час перекладу.

По-перше, поняття гумору складно та нерозривно пов'язане з мовою та культурними реаліями конкретного суспільства. Гумор виконує як розважальну, а й соціальну функцію, сприяє створенню особливої атмосфери спілкування, інколи ж виступає інструментом критики чи глузування. Переклад гумору — одне із найскладніших завдань художнього перекладу, оскільки передбачає не лише передачу змісту, а й збереження емоційного впливу та контекстуальних особливостей оригіналу [17].

По-друге, сленг - важливий соціолінгвістичний феномен, що надає мові забарвлення та автентичність. Сленгові висловлювання часто мають соціокультурні та вікові особливості, які ускладнюють їх переклад. Це вимагає від перекладача виняткових знань та вміння правильно адаптувати не лише зміст, а й соціальний контекст, що лежить в основі цих виразів. Оскільки сленг та арго можуть мати особливе значення у певній соціальній групі, важливо враховувати, що при перекладі ці вирази мають зберігати свою функцію в іншому мовному середовищі.[20]

При перекладі гумору та сленгу важливо вивчати теоретичні аспекти, що дозволяють правильно передати специфіку мовних одиниць. Облік соціолінгвістичних чинників необхідний збереження автентичності оригіналу. Важливо також відзначити, що переклад гумору вимагає великої гнучкості, оскільки його точна передача може бути неможлива без внесення змін до структури мови. [9,18]

Тому адаптація гумору та сленгу до художнього перекладу — складний процес, який потребує ретельного обліку культурного та соціального контексту, а також глибокого розуміння як мовних, так і культурних особливостей мов та їх носіїв. Правильний вибір стратегії перекладу забезпечує збереження смислової та емоційної складових оригіналу, що важливо для досягнення комунікативного ефекту цільовою мовою.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ ТА СЛЕНГУ

2.1. Методи дослідження гумору та сленгу в лінгвістиці та перекладознавстві

Гумор та сленг є важливими аспектами лінгвістики та перекладознавства, оскільки вони відображають складну взаємодію лінгвістичних, культурних та соціальних факторів. У контексті перекладознавства вивчення гумору та сленгу потребує використання специфічних методів, що дозволяють зберегти не лише мовну форму, а й культурний контекст, що найчастіше важливо для гумористичного ефекту.

Для аналізу цих явищ використовуються різні підходи, що відбивають як загальні лінгвістичні принципи, і особливості конкретних жанрів.

Одним із основних підходів є номінативно-комунікативний аспект гумору, який розглядає І. Кобякова у своїй статті «Номінативно-комунікативний аспект гумору в коротких текстах». Основну увагу вона приділяє тому, як гумор проявляється через номінацію (вибір слів) та спілкування (структурування повідомлення), особливо у коротких текстах. Гумор характеризується використанням несподіваних фраз, які допомагають здивувати слухача чи читача. Особливо важливим є такий підхід для перекладу, де необхідно приділяти увагу не тільки точності, а й збереженню гумористичного ефекту в залежності від контексту та соціокультурних особливостей мови перекладу.[11]

Подальшого підходу дотримуються дослідження О. Б. Шона, який розглядає особливості гумору в англійських текстах у своїй роботі «Лінгво-стилістичні засоби реалізації гумору, іронії та сатири у коротких американських оповіданнях». Він виділяє основні лінгво-стилістичні засоби, за допомогою яких гумор проявляється у письмових творах, такі як парадоксальні конструкції, іронія, алегорія та сарказм. Ці методи важливі для аналізу та перекладу гумору, оскільки їх необхідно адаптувати, щоб зберегти їхню ефективність при перекладі іншою мовою. [25]

І. М. Литвин у роботі «Перекладознавство» зазначає, що переклад гумору та сленгу вимагає не лише лексичного коригування, а й обліку культурних та соціальних особливостей, оскільки гумор найчастіше є наслідком конкретних соціальних реалій та стереотипів. Вивчення гумору в даному контексті дозволяє перекладачеві більш точно передати не тільки мовну форму гумору, але і його функцію у спілкуванні, адаптуючи її до умов мови, що вивчається. [13]

У роботі над розмовним перекладом важливе значення має поняття «соціолінгвістична адаптація». Йдеться як про збереження мовних елементів, а й соціального контексту їх використання. Сленг відображає соціальні варіації мови, які

значимі лише певних соціальних груп. Тому для точного перекладу важливо зберегти специфіку та автентичність мовних зразків, використаних у оригіналі.

Таким чином ми можемо стверджувати, що дослідження гумору та сленгу у лінгвістиці та перекладознавстві є багатогранною галуззю, що базується на міждисциплінарному підході. Ці явища досліджуються з точки зору лексики, семантики, прагматики, когнітивної лінгвістики, соціолінгвістики та культурології.

Підсумовуючи, ми можемо узагальнити, та виділити головні методи дослідження гумору та сленгу.

Методи дослідження гумору:

1. Лексико-семантичний аналіз:

- досліджує лексичні та семантичні особливості гумористичних текстів, зокрема використання багатозначності, каламбурів, метафор та іронії.

- Наприклад, аналіз текстів, що містять каламбури, демонструє, як слова зі схожим звучанням створюють гумористичний ефект.

2. Когнітивний підхід:

- досліджує механізми створення гумору на основі когнітивних моделей, зокрема теорії інконгруентності (несумісності) або розв'язання конфліктів.

- згідно з теорією інконгруентності, гумор виникає через несподіване зіткнення різних когнітивних сценаріїв у тексті або розмові.

3. Прагмалінгвістичний аналіз:

- розглядає гумор як комунікативний акт, вивчаючи мовленнєві акти, максимуму кооперації (за Грайсом) та її порушення.

- наприклад, гумор часто виникає через порушення очікувань слухача або використання сарказму.

4. Соціолінгвістичний підхід:

Аналізує гумор у контексті соціальних взаємодій, враховуючи соціальні ролі, гендер, статус, вікові та культурні відмінності.

наприклад, гумор може слугувати способом зниження соціальної дистанції між співрозмовниками.

5. Перекладознавчий аналіз:

Вивчає передачу гумору в перекладах. Основна увага приділяється збереженню комічного ефекту, враховуючи мовні й культурні відмінності.

приклад: переклад каламбурів у серіалах чи книжках (як-от переклад ігор слів у серіалі Friends).

Методи дослідження сленгу:

1. Корпусний аналіз:

- Використання текстових корпусів для дослідження частотності, контексту та вживання сленгових виразів у реальних комунікативних ситуаціях.
- Наприклад, аналіз текстів соціальних мереж для виявлення нових сленгових слів.

2. Етимологічний аналіз:

- Вивчає походження сленгових слів, їх розвиток і трансформацію з часом.
- Наприклад, дослідження впливу запозичень з англійської мови на молодіжний сленг.

3. Соціолінгвістичний підхід:

- Досліджує сленг як маркер соціальної ідентичності, групової належності та культурних відмінностей.
- Наприклад, аналіз використання кримінального жаргону серед певних груп населення.

4. Дискурсивний аналіз:

- Вивчає функцію сленгу у текстах і діалогах, його роль у створенні стилістичних ефектів і передачі емоцій.
- Наприклад, дослідження сленгу в літературних творах, як-от у романах Ірвіна Велша чи Сергія Жадана.

5. Порівняльно-перекладознавчий аналіз:

- Аналізує стратегії перекладу сленгу, зокрема адаптацію, калькування, використання функціональних аналогів.

- Наприклад, переклад шотландського сленгу в романах Ірвіна Велша українською чи російською мовами.

6. Експериментальний метод:

- Опитування, інтерв'ю та фокус-групи використовуються для вивчення ставлення носіїв мови до сленгу або гумору, їхнього розуміння та використання в реальному житті.

Аналізуючи методи досліджень гумору та сленгу, можна помітити перетин у вивченні гумору і сленгу. Гумор і сленг тісно пов'язані, оскільки сленгові вирази часто слугують джерелом комічного ефекту. Наприклад:

- У англійській культурі гумор часто базується на використанні молодіжного сленгу, який додає жвавості та несподіваності.

- У перекладознавстві важливо враховувати контекстуальні й культурні особливості, щоб адекватно передати гумор і сленг у перекладах, зберігаючи їх автентичність і емоційне забарвлення.

Таким чином, об'єднання різних методів дозволяє глибше зрозуміти природу гумору і сленгу, їх функції та роль у міжкультурній комунікації.

Методика вивчення гумору та сленгу в лінгвістиці та перекладознавстві заснована на комплексному підході, що включає номінативно-комунікативний, стилістичний та соціолінгвістичний аналіз. Використання цих методів дозволяє зберегти під час перекладу як лінгвокультурні особливості гумору, і сленгу, що важливо задля збереження автентичності вихідних текстів у перекладених варіантах.

2.2. Перекладацькі стратегії та прийоми у відтворенні гумору та сленгу

Переклад гумору та сленгу – одне з найскладніших завдань у галузі художнього перекладу, оскільки ці мовні явища часто мають глибоку соціокультурну основу і завжди залежать від контексту, в якому вони використовуються. У цій частині розділу ми розглянемо основні стратегії та прийоми перекладу, які використовуються для

відтворення гумору та сленгу у художніх творах, а також важливі аспекти культурної адаптації, які допомагають створити комічний ефект при перекладі з однієї мови на одну, щоб зберегти іншу. Стратегії перекладу та їх застосування. Однією з основних проблем при перекладі гумору та сленгу є необхідність зберегти не лише граматичну, а й культурну автентичність оригіналу. Для досягнення цієї мети перекладачі часто використовують різні стратегії, у тому числі:

1. Культурна адаптація: це стратегія, коли елементи вихідного тексту замінюються еквівалентними елементами цільовою мовою. Такий підхід дозволяє зберегти гумор чи сленг під час перекладу, але водночас врахувати культурні реалії цільової мови. У роботі Підгрушної (2015) та Калініної (2008) підкреслюється, що гумор у перекладі може бути адаптований за рахунок використання схожих фраз або виразів, що мають схожий семантичний ефект у цільовій культурі.

2. Заміна гумористичних елементів. Якщо неможливо перевести жарт або сленг через відсутність точної аналогії, перекладач може використовувати стратегію заміни. Цього можна досягти, використовуючи інший жарт або розмовний вираз, який також розсмішить цільову аудиторію. Наприклад, замість певного жаргону чи виразу, який був би зрозумілим лише в англійському контексті, може використовуватися еквівалент, зрозумілий українському читачеві чи глядачеві .[20]

3. Трасування та транслітерація. Іноді гумор чи сленг можна передати за допомогою кальки, залишаючи структуру та значення виразу незмінними, але адаптуючи його до лінгвістичних особливостей цільової мови. Транслітерація — це також метод, який передбачає об'єднання сленгу чи гумору під назвою бренду чи фразою, що не має еквівалента у перекладі. Цей метод часто використовується для збереження автентичності та оригінальності тексту, наприклад, при перекладі окремих слів з англійської мови у фільмах чи книгах .[21]

4. Іронія та метафора. Іронічні висловлювання та метафори, які є важливими елементами гумору, часто вимагають гнучкості при перекладі. Щоб зберегти іронічний

ефект у перекладі, перекладачі зазвичай використовують прийоми адаптації або змінюють стилістичні особливості тексту. Наприклад, якщо гумор у вихідному тексті побудований за допомогою певних метафор, перекладач може замінити їх метафорами, що мають таку ж силу в цільовій культурі. Практичні приклади застосування стратегії перекладу. Давайте розглянемо кілька прикладів із англійської та україномовної літератури та кіно, що ілюструють використання цих стратегій. . Переклад англійського гумору в українському контексті: У книзі Джона Гріна «Винні зірки» гумор часто ґрунтується на використанні медичних термінів та іронії. В українському перекладі ці терміни було адаптовано, щоб зберегти гумор та зробити їх зрозумілими для українського читача.

5. Книги українських авторів: Іноді під час перекладу українських творів виникають труднощі з передачею сленгу чи специфічних виразів, характерних для певних соціальних груп. У таких випадках, як зазначено в роботі Шона (2003), адаптація та заміна використовуються для збереження гумору та соціального підтексту. [25]

Таким чином, можемо стверджувати, що стратегії перекладу під час передачі гумору і сленгу грають значної ролі у збереженні як лексичного значення, а й культурного контексту оригінальних творів. Використовуючи адаптацію, кальку, заміну та метафору, можна створити переклад, зрозумілий та цікавий для цільової аудиторії. Слід зазначити, що кожен перекладач вибирає ту стратегію, яка найбільше підходить конкретному тексту та культурному контексту, що потребує індивідуального підходу до кожної роботи.

2.3. Специфіка аналізу перекладу фільмів та літературних творів

Переклад фільмів та літературних творів, особливо у контексті гумору та сленгу, є важливим аспектом перекладацької практики, оскільки передбачає трансформацію не лише мовних одиниць, а й культурних, соціальних та психологічних реалій, які можуть суттєво відрізнятися залежно від мови. . Будь-який переклад – це адаптація вихідного тексту до нового контексту, що вимагає гнучкого підходу та глибоких знань

лінгвістики, культури та теорії перекладу. У науковій роботі Беха Ю.Я. «Переклад як мистецтво адаптації: Теоретичні та практичні аспекти» переклад, особливо гумору, сленгу та інших нестандартних виразів, є мистецтвом адаптації, а не просто механічним перенесенням слів з однієї мови на іншу. У цьому контексті важливу роль відіграє культурна інтерпретація, оскільки перекладач намагається зберегти вплив гумору чи сленгу у новій культурній реальності. Щоб переклад був успішним, перекладач повинен розуміти, чому певні висловлювання чи жарти викликають сміх у оригінальної аудиторії, і, використовуючи місцеві реалії та культурні коди, створювати аналогічний ефект на цільову аудиторію. Альтернативні підходи до перекладу фільмів та літературних творів

С. В. Алексєєва у роботі «Теорія і практика кіноперекладу» зазначає, що переклад фільмів, особливо щодо гумору та сленгу, потребує глибокого розуміння культурних контекстів, оскільки саме культура визначає сенс розмовних виразів та гумористичних елементів. Переклад фільму включає не тільки лексичну, а й культурну адаптацію. На думку С. В. Алексєєвої, кіноперекладач має вміти адаптувати не лише слова, а й увесь контекст, враховуючи інтертекстуальні зв'язки та соціокультурні коди. Однією з таких стратегій є локалізація, що дозволяє адаптувати гумор до культурного контексту цільової аудиторії, а чи не просто перекладати слова. [1]

Наприклад, у фільмі «Троє в човні», знятому за класичним романом Джерома К. Джерома, гумор виникає з комічних ситуацій, пов'язаних із недосконалістю героїв та зайвою акуратністю. В оригіналі персонажі часто використовують розмовні та культурні посилання, які можуть бути не зовсім зрозумілими для українського глядача. Перекладачеві необхідно враховувати тонкі нюанси, щоб зберегти гумор, адже розмовні висловлювання та вигуки в українському контексті можуть мати зовсім різне значення. Так, в адаптації можуть використовуватись інші культурні реалії, щоб гумор залишався актуальним для української аудиторії.

Ефекти культурних відмінностей

Ще одним важливим аспектом гумористичного перекладу є врахування культурних відмінностей між вихідною та цільовою мовами. Як Трохименко О.В. помітив. У статті «Лінгвістичні особливості перекладу назв англomовних художніх фільмів» переклад назв фільмів може виявитися непростим завданням, оскільки назви часто містять культурні посилання, іронію чи каламбур, які неможливо перекласти буквально. Тому назви фільмів часто адаптуються до культурних умов та традицій цільової групи. Наприклад, фільм «Заводний апельсин» в українському перекладі називався «Заводний апельсин»*, що передає основний зміст фільму та додає до його сюжету барвистий контекст, щоб він був зрозумілий українському глядачеві. [24]

Локалізація — важливий етап перекладу, яким мова не тільки адаптується до культурних реалій, а й враховує особливості гумору та соціальних умов. Зокрема, гумор, заснований на лінгвістичних каламбурах або каламбурах, часто потребує заміни не лише на лексичному рівні, а й у культурному контексті. Це важливо при перекладі фільмів, де навіть у назві можуть бути каламбури. Наприклад, у фільмі «У гонитві за щастям», що розповідає про боротьбу за реалізацію мрії, перекладач може використовувати локалізовану назву, яка передає не лише зміст, а й атмосферу пошуку щастя в українській дійсності. .

Висновок до 2 розділу

У висновку другого розділу дослідження підкреслюється, що переклад гумору та сленгу в таких творах мистецтва, як література та кіно, є складним процесом, що вимагає не тільки лінгвістичної точності, але й глибокого розуміння культурного контексту. Особливістю такого перекладу є необхідність культурної адаптації, що дозволяє не лише передати сенс оригінальних виразів, а й зберегти їх гумористичний чи соціальний вплив на цільову аудиторію.

У своїй роботі перекладач повинен враховувати соціальні, історичні та лінгвістичні особливості обох мовних ареалів. реальність, а й створює адаптовану, органічну версію іншої аудиторії.

Успішний переклад гумору та сленгу залежить від низки стратегій, у тому числі:

1. Адаптації, що дозволяє замінювати елементи, специфічні для конкретної культури, еквівалентами, зрозумілими цільовій аудиторії.

2. Локалізація для забезпечення природності тексту у новому мовному середовищі.

3. Культурна інтерпретація, яка допомагає пояснити або замінити елементи, які не мають точного еквівалента в іншій культурі.

Тому процес перекладу – це не лише технічна задача, а й творча, спрямована на збереження комічного ефекту, стилю та оригінальності вихідного тексту та зробити його доступним для інших аудиторій, не втративши при цьому його суті. містять елементи гумору та сленгу.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ ТА СЛЕНГУ В АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ТВОРІВ

3.1. Аналіз перекладу гумору у вибраних англійських художніх фільмах

Переклад гумору – одне з найскладніших і водночас найцікавіших завдань у художньому перекладі. Трансформація, а й розуміння впливу культурних відмінностей сприйняття гумору у різних країнах і різними мовами. Як Алексеева С.В. визначає. У його роботі «Теорія та практика кіноперекладу» гумор у фільмах часто специфічний і може ґрунтуватися на мовних особливостях, стереотипах та соціальних контекстах, що потребує використання перекладачем відповідних методів адаптації .[1]

Теоретичний аналіз гумористичного перекладу

Перед тим, як перейти до конкретних прикладів, нам необхідно зупинитися на теоретичних аспектах перекладу гумору.

1. Лінгвістичний гумор – заснований на грі слів, ідіомах, двозначності.

2. Культурний гумор – виникає через відмінностей у культурній реальності та соціальних стереотипах.

3. Іронія та сарказм — особливі форми гумору, які часто потребують глибокого розуміння контексту.

Залежно від типу гумору, перекладач може використовувати різні стратегії. - Прямий переклад: використовується для універсальних жартів, які не потребують культурної адаптації.

- Адаптація: використовується, коли гумор ґрунтується на певних культурних реаліях або мовних особливостях.

- Креативний переклад: створення нових жартів та каламбурів, які не мають еквівалентів цільовою мовою.

Приклад 1: Переклад гумору у фільмі «Троє в лодці, не рахуючи собаки»

Один із класичних прикладів гумору в британському кінематографі, який містить значну кількість лінгвістичних і культурних нюансів, – це фільм «Троє в лодці, не рахуючи собаки» (1956). У фільмі багато гумору побудовано на мовних іграх, ідіоматичних виразах, а також на культурних стереотипах Великої Британії.

Наприклад, у сцені, де герої намагаються домовитись про обід на човні, вони використовують вирази типу «There's a place for everything, and everything in its place», що є частиною британського гумору, заснованого на соціальних нормах та поведінці. Переклад цього виразу українською – «Для кожної речі своє місце» – не тільки зберігає смисл, але й адаптує культурний контекст, оскільки цей вираз є загальновідомим і в Україні, і в Британії.

Тут бачимо використання прямого перекладу, оскільки фраза універсальна і вимагає особливих коригувань. Проте в інших сценах, де гумор ґрунтується на специфічних британських стереотипах, довелося вдатися до «адаптації». Наприклад,

анекдот про пристрасть британців до чаю, який нелегко замінити в українському контексті, тому перекладач використовує адаптацію на основі додаткових пояснень або використання схожих культурних реалій.

Приклад 2: Переклад гумору у фільмі «Шерлок Холмс»

Фільм «Шерлок Холмс» (2009) має великий спектр гумористичних моментів, де гумор не тільки мовний, але й заснований на специфічних соціокультурних контекстах Великої Британії. Однією з таких сцен є діалог між Шерлоком Холмсом і доктором Ватсоном, де Холмс ставить питання з елементами іронії: «I never guess. It is a shocking habit – destructive to the logical faculty». В українському перекладі це виглядає як: «Я ніколи не вгадую. Це жахлива звичка – руйнівна для логічних здібностей».

Цей переклад є креативним, оскільки у ньому збережено іронічний тон, але водночас перекладач адаптує оригінальну гру слів, що стосується британської традиції інтелектуальних ігор та винахідливості, що є зрозумілим для української аудиторії. Заміна фрази «shocking habit» на «жахлива звичка» не лише зберігає смислове навантаження, а й враховує контекст культурної специфіки.

Порівняльний аналіз перекладів

Аналіз цих прикладів показує, що переклад гумору залежить від культурної та мовної специфіки кожного випадку. У фільмі «Троє в лодці, не рахуючи собаки» застосовано більше прямого перекладу, оскільки гумор в ньому базується на загальновідомих культурних нормах. Натомість у фільмі «Шерлок Холмс» часто використовуються креативні переклади, що дозволяють зберегти гумор навіть за умов значних культурних відмінностей.

Методика перекладу гумору: культурна адаптація і креативність. Тому переведення гумору у фільм — складний процес, що вимагає від перекладача не лише лінгвістичних знань, а й глибокого розуміння культурних контекстів, у яких виникають ці гумористичні елементи. Як пише Калініна Л.М. зазначено У книзі

«Переклад літературних творів із гумором» важливою частиною перекладу є адаптація соціокультурних аспектів, що дозволяє перекладачеві зберегти гумор, не втрачаючи при цьому вихідної ідеї та контексту.[9]

Отже, переклад гумору у фільм вимагає гнучкого підходу та використання різних стратегій, включаючи прямий переклад, адаптацію та творчий переклад. Кожен із цих методів має свої переваги та недоліки залежно від контексту та типу гумору. При перекладі фільмів важливо не лише передати мовний зміст, а й враховувати соціокультурні реалії та вплив гумору на сприйняття цільової аудиторії

3.2. Особливості перекладу сленгу у фільмах та літературі

Сленг як елемент мови активно відображає соціальні, вікові та регіональні відмінності у спілкуванні. Його роль у літературних творах та кіно – підкреслити індивідуальність героїв, їхнє соціальне оточення та специфічні культурні особливості. Переклад сленгу — складне завдання, оскільки цільова мова часто не має прямих еквівалентів, що вимагає від перекладача використання різних методів адаптації.

Теоретичний аналіз сленгового перекладу

Як і Руденко М.Ю. У своїй дисертації «Арго, жаргон та сленг у європейській та американській лінгвістиці: історія та сучасний стан досліджень» зазначає, що сленг може виконувати в мовній системі кілька функцій: соціальну, ідентифікуючу та емоційну. Залежно від цього, перекладач повинен вибрати правильну стратегію перекладу, щоб передати не тільки лексичний зміст, а й соціокультурні аспекти, важливі для розуміння контексту оригіналу. [20]

Переклад сленгу може здійснюватися різними методами, зокрема:

1. Прямий переклад – використовується, коли цільовою мовою є точні або схожі збіги.

2. Адаптація – перекладач змінює вираз відповідно до культурних та соціальних особливостей цільової мови.

3. Креативний переклад – полягає у створенні нових виразів, що зберігають атмосферу та соціальний контекст оригіналу, але адаптовані до умов цільової мови.

Приклад 1: Переклад сленгу в англійській літературі Роман Джорджа Орвелла "1984" є класичним прикладом використання сленгу для підкреслення соціальної ідентичності персонажів і створення атмосфери тоталітарного суспільства. У тексті автор використовує терміни, що стали складовою частиною нової лексики, як-от "doublethink" або "thoughtcrime". Переклад таких сленгових виразів є викликом, оскільки вони не мають прямих відповідників у інших мовах. В українському перекладі слово "doublethink" перекладається як "подвійне мислення", що є адаптацією, оскільки воно зберігає суть концепції, але вносить необхідні зміни для збереження смислу у культурному контексті.

Цей приклад демонструє важливість адаптації, коли перекладач змінює структуру виразу, але зберігає його значення та атмосферу оригіналу.

Приклад 2: Переклад сленгу в українській літературі

Українська література також часто використовує сленг для створення характерів і передачі специфічних соціальних груп. Одним із прикладів є роман Андрія Куркова "Сірі бджоли". У ньому автор використовує місцеві діалекти і сленгові вирази для передачі автентичності мовлення персонажів. Наприклад, вираз "хтось шукає перцю" означає прагнення до гострих емоцій або захоплень, що характерно для певної соціальної групи.

При перекладі іншими мовами необхідно підбирати відповідні культурні еквіваленти, що передають схожу атмосферу. Однак важливо зберегти вихідний

соціокультурний контекст, не створюючи спотвореного або неприродного звучання мовою, що вивчається.

Переклад сленгу в кіно та літературі має свою специфіку, яка визначається соціальними, культурними та мовними аспектами. Однією з головних особливостей є необхідність як зберегти лексичний зміст висловів, а й передати закладений у яких соціокультурний контекст. При перекладі сленгу важливими є два основних моменти: адаптація до культури цільової мови та збереження автентичності, що забезпечує правильне сприйняття вихідного змісту.

Специфіка перекладу сленгу в кіно визначається швидкістю передачі інформації за допомогою діалогів та необхідністю збереження розмовної динаміки. Кінематографічний сленг часто використовується для створення образів персонажів та надання їм індивідуальності, вимагаючи від перекладача точної передачі емоційного підтексту та соціального контексту. Перекладач часто стикається із проблемою відсутності прямих еквівалентів у цільовій мові. Тому використовуються методи адаптації та творчі підходи для пошуку відповідних варіантів збереження сенсу оригіналу.

У літературі сленг може використовуватися передачі достовірності мови персонажів, уявлення їх соціального статусу чи становища у суспільстві. Однак переклад – це не лише пошук відповідних розмовних виразів, а й збереження настрою та контексту, що передаються при їх використанні. Тому перекладач повинен використовувати різні методи, такі як прямий переклад, адаптація, а іноді і творчість, щоб точно передати зміст та емоційне забарвлення розмовних виразів.

Тому особливості сленгового перекладу в кіно та літературі полягають у необхідності враховувати культурні відмінності, соціальні контексти та мовні особливості, що робить цей процес надзвичайно складним та творчим.

3.3. Порівняльний аналіз перекладу гумору та сленгу в українських та англійських творах

Переклад гумору та сленгу – одне з найскладніших завдань у мистецькому перекладі. Це з тим, що гумор і сленг є невід'ємними частинами як мовної системи, але й культури та соціальної реальності. Перекладачеві необхідно враховувати мовні відмінності та специфічний культурний контекст, щоб зберегти гумористичний ефект та передати дух оригіналу. У цьому розділі порівнюються два твори: український «Ворошиловград» Сергія Жадана та класичний англійський роман «Три людини у човні» Джерома К. Джеремі. У центрі уваги аналізу знаходиться переклад гумору та сленгу, що важливо для обох текстів.

Особливості перекладу гумору

Гумор у літературних творах може бути різним: від легких жартів до глибокої іронії та сатири, від культурно-специфічних виразів до універсальних, зрозумілих кожному сенсів. Проте гумор часто ґрунтується на культурному контексті, що ускладнює переклад. Порівнюючи твори Жадана та Джерема, можна побачити різні підходи до гумору залежно від культурних реалій.

Приклад 1. Сергій Жадан – Ворошиловград

Твір «Ворошиловград» Сергія Жадана має явні елементи іронії та сатири та відображає соціальні реалії України, особливо пострадянського періоду. Жадан критикує соціальну ситуацію з гумором, зберігаючи при цьому легкість та дотепність. У зв'язку з цим важливо враховувати, що гумор Жадана виражається не лише у словах, а й у контексті, що відображає ситуацію, знайомі українському читачеві.

Оригінал (Жадан, "Ворошиловград"):

«Я дивився на них як на людей, які не знали, що робити зі своїм життям, і це мене трохи втішило».

У цьому вся уривку робиться іронічне спостереження за безцільністю персонажів, що є частиною соціальної критики твору. Перекладач має передати як лексичний зміст, а й емоційний підтекст цього висловлювання.

Переклад на англійську:

- "I looked at them as if they were people who didn't know what to do with their lives, and that made me a little happy."

Переклад цієї фрази зберігає іронічний тон, проте гумор, що базується на конкретних соціальних реаліях України, може бути менш зрозумілим для англомовного читача без додаткових пояснень. Тут важливо врахувати культурну специфіку та адаптувати гумор так, щоб він був прийнятним для іншої аудиторії, при цьому зберігаючи тонкість іронії.

2. Переклад сленгу

Сленг є важливим елементом не тільки гумору, але й неформального мовлення, що може відображати соціальні, вікові або регіональні особливості. Переклад сленгу потребує гнучкості, оскільки подібні вирази можуть не мати точних відповідників у цільовій мові або мають інше значення в іншій культурі.

Приклад 2. Джером К. Джерем – «Троє в лодці, не рахуючи собаки»

У творі Джерема використовується англійський сленг і неформальні вирази, що додають гумористичної барви тексту. Сленг у цьому випадку використовується для створення неформальної атмосфери та вираження легкості, характерної для англійської культури кінця XIX століття.

Оригінал (Джерем, «Троє в лодці, не рахуючи собаки»):

- "We had been talking about the trip for weeks, and now the day had come, and we had to get to work."

У цьому випадку використання неформального виразу «had to get to work» не є виразом сленгу в класичному розумінні, але воно надає легкості та дотепності ситуації. Цей вираз може бути переведений на українську без великих труднощів.

Переклад на українську:

- «Ми говорили про цю подорож тижнями, і ось настав той день, і нам треба було почати працювати.»

Цей фрагмент не містить яскраво вираженого сленгу, але зберігає загальну неформальність і гумор оригіналу. Однак для української аудиторії такий вираз звучить цілком природно, адже він не несе жодних соціокультурних бар'єрів. Переклад сленгових виразів в цьому випадку простий і не потребує додаткової адаптації.

3. Порівняльний аналіз перекладу гумору та сленгу

Порівняльний аналіз показує, що переклад гумору та сленгу у творах Сергія Жадана і Джерома К. Джерома вимагає різних підходів. У творах Жадана гумор часто має глибоке соціальне підґрунтя, що пов'язано з культурними та історичними реаліями України. Перекладачі, працюючи з текстами Жадана, повинні не тільки знайти точний переклад слів, але й адаптувати гумор так, щоб він був зрозумілим у іншій культурній ситуації. Водночас гумор у «Трєох в лодці» має більш універсальний характер і орієнтований на загальнолюдські теми, проте для передачі гумору важливо зберегти легкість і дотепність, притаманні англійській культурі того часу.

Виходячи з цього, можемо зробити висновок, що порівняльний аналіз перекладу гумору та сленгу в українських та англійських творах показав, що у кожному випадку перекладачеві необхідно враховувати культурний та соціальний контекст, у якому створювався вихідний текст. У творах Сергія Жадана гумор часто виступає засобом соціальної критики та відображає специфіку пострадянського простору, що вимагає від перекладача особливого підходу. Хоча гумор Джерома К. Джерома більш універсальний і має менш специфічний культурний контекст, він все ж таки вимагає адаптації для збереження атмосфери твору. Переклад гумору і сленгу вимагає від перекладача як лінгвістичної точності, а й глибокого розуміння культурних відмінностей.

Таким чином переклад гумору і сленгу є одними з найскладніших завдань перекладача через необхідність врахування культурних, соціальних і мовних особливостей. Незважаючи на те, що обидва явища мають унікальні риси, їх переклад поділяє спільні виклики.

Можемо виділити такі особливості гумору в перекладі:

- лінгвістичний гумор: базується на багатозначності слів, іграх слів, каламбурах або звукових подібностях. Наприклад, у серіалі Friends є багато каламбурів, які перекладачі адаптують, створюючи еквіваленти у мові перекладу. У різних мовах відсутні еквіваленти для гри слів, тому гумор адаптують або замінюють іншим жартом;
- культурний гумор: заснований на культурних реаліях, стереотипах чи традиціях. Наприклад, жарти про особливості національних кухонь чи історичні події. Якщо реалії не знайомі аудиторії перекладу, жарти стають незрозумілими.

Окремо можемо виділити сарказм та іронію. Гумор, що базується на прихованому підтексті чи інтонаційних особливостях.

Стратегії перекладу гумору:

- Адаптація: створення культурно зрозумілих еквівалентів.
- Локалізація: повна заміна жарту, зважаючи на специфіку мови й культури.
- Збереження: використання оригінальної ідеї, якщо вона універсальна.

Особливості сленгу в перекладі.

- Сленг виражає приналежність до певної соціальної чи вікової групи. Наприклад, молодіжний сленг у творах Джона Гріна або шотландський діалект у романах Ірвіна Велша.
- Динамічність і змінність. Сленг швидко змінюється, а його значення залежить від контексту.

Виклик: Передача актуальних сленгових висловів у мові перекладу, які зберігають автентичність.

- Поєднання мов. У творах сленг часто поєднується з іншими мовами, як у Сергія Жадана, де використовується кримінальний жаргон разом з російськими словами. Це

служить для збереження стилістики оригіналу без порушення зрозумілості тексту.

Стратегії перекладу сленгу.

- Функціональний еквівалент: використання сленгу, зрозумілого носіям мови перекладу, адаптація висловів для передачі стилістичного забарвлення.
- Збереження: залишення оригінального вислову, якщо він впізнаваний аудиторією.

Переклад гумору та сленгу потребує творчого підходу, знання мови, культури і контексту. Обидва явища є важливими для збереження автентичності тексту, але потребують різних стратегій через специфіку їхнього походження та використання.

Висновок до розділу

Аналіз перекладу гумору та сленгу в англійських та українських творах показав, що цей процес складний та багатогранний, оскільки гумор та сленг тісно пов'язані з культурними, соціальними та мовними реаліями, які можуть суттєво різнитися у різних мовах та культурах. . Перекладач повинен не тільки зберегти точність змісту, але й адаптувати гумор та сленг до нової мовної ситуації, щоб не втратити початкового ефекту. При перекладі гумору важливо враховувати специфіку культурного контексту, оскільки гумор часто ґрунтується на місцевих соціальних, політичних та культурних аспектах. При перекладі таких текстів важливо зберігати смислову точність, але перекладач також має виявляти творчий підхід до адаптації гумору до цільової аудиторії.

Сленг - це особлива категорія мови, яка часто залежить від соціальної групи, віку та інших факторів. Переклад сленгу вимагає як лексичних знань, а й уміння передавати соціальний контекст і відповідну атмосферу, створювану конкретними мовними одиницями. Важливим аспектом є вибір відповідних слів та виразів, які не лише передають зміст, а й зберігають настрій та стиль оригіналу.

Загалом порівняльний аналіз перекладу гумору та сленгу показав, що цей процес є однією з найскладніших та найвідповідальніших частин художнього перекладу. Успішне відтворення гумору та сленгу потребує високого рівня професіоналізму, глибокого розуміння культурних контекстів та вміння адаптувати мовні елементи до цільової групи, не втрачаючи при цьому автентичності оригіналу.

ВИСНОВКИ

При вивченні проблем перекладу гумору та сленгу в художніх творах було встановлено, що цей процес має низку специфічних особливостей, пов'язаних як з мовними, так і культурологічними аспектами мови. Переклад гумору та сленгу – складне та багатогранне завдання, оскільки гумор як соціокультурне явище нерозривно пов'язаний з конкретним контекстом мовного середовища. Перекладач повинен вміти адекватно передати як сенс слів і висловів, а й їх культурне навантаження, визначальну емоційне сприйняття тексту.

Аналіз перекладу гумору в англійських та українських творах, особливо у кіно та літературі, показав, що основними труднощами є: різні культурні контексти, що призводять до неоднозначності гумористичних виразів; інша система соціальних варіантів мови, причому сленг і арго мають свої особливості у кожній мовній групі; а також труднощі передачі інтонаційно-стилістичних особливостей, які забезпечують гумористичний ефект у вихідному тексті.

Аналіз показав, що одним із основних підходів до перекладу гумору є використання еквівалентних гумористичних конструкцій, що дозволяє зберегти смислове та емоційне навантаження. Однак перекладачеві часто доводиться йти на компроміси, застосовуючи корективи або кальки, що дозволяють зберегти контекст та гумористичний ефект на прийнятному для цільової аудиторії рівні.

Сленг, своєю чергою, є важливим соціолінгвістичним прийомом, який висловлює не лише конкретні соціальні групи, а й демонструє різні лінгвістичні стратегії, особливо у контекстах неформального і гумористичного взаємодії. Аналіз розмовного перекладу в українській та англійській літературі виявив, що точність та достовірність розмовного перекладу залежить від здатності перекладача вибрати між збереженням форми оригіналу та адаптацією її до лінгвокультурних норм мови перекладу.

Порівняльний аналіз перекладу гумору та сленгу в українських та англійських творах підтвердив важливість урахування контексту при виборі стратегії перекладу. Тому для гумору, що ґрунтується на конкретних культурних реаліях, необхідно використовувати творчі стратегії адаптації, що дозволяють зберегти гумористичний ефект без втрати змісту. При цьому для сленгу важливо зберегти соціальну функцію та функціональне навантаження розмовних виразів за рахунок використання відповідних замінів або еквівалентів.

Особливість перекладу гумору та сленгу полягає в тому, що в цих випадках перекладач часто стає не лише лінгвістом, а й культурним посередником, який розуміє як лінгвістичні, так і соціокультурні аспекти обох мов. Тому важливо розробити гнучку і адаптовану стратегію перекладу, що дозволяє зберегти як точність змісту, а й емоційну і комунікативну силу вихідного тексту.

В результаті дослідження можна стверджувати, що переклад гумору та сленгу є важливим аспектом вивчення теорії та практики перекладу та вимагає врахування специфічних мовних та культурних факторів. Це підтверджує важливість подальших досліджень у цій галузі для розробки більш ефективних методів перекладу складних та багатосарових мовних явищ, таких як гумор та сленг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева С. В. Теорія та практика кіноперекладу.
2. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу: Автореф. дис. канд. філол. наук. Київ, 2003. 15 с.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 344 с.
4. Бик І. С. Теорія і практика перекладу III-IV (англійська мова). URL: <https://intrel.lnu.edu.ua/course/teoriya-i-praktyka-perekladu> (дата звернення: 13.10.2024).
5. Божко Я. Ю. Соціолінгвістичний аспект сленгової лексики американського варіанту англійської мови. Запорізький національний університет, 2017. 192 с.
6. Бондаренко К. Л. Лінгвокультурні особливості українського та англійського сленгу: Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.17. Донецький національний університет. Донецьк, 2007. 20 с.
7. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Київ: Нова книга, 2013. 184 с.
8. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя: Запорізький держ. ун-т., 2001. 430 с.
9. Калініна Л. М. Переклад літературних творів з гумором. 2008.
10. Клименко О. Л. Поповнення словникового складу англійської мови з нелітературних підсистем: Автореф. дис. канд. філол. наук. Харків, 2000. 20 с.
11. Кобякова І. К. Номінативно-комунікативний аспект гумору в текстах малого жанру. Суми, 2002.
12. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2001. 448 с.
13. Літвін І. М. Перекладознавство. Черкаси, 2013.
14. Лук'янова Т. Г. Основи англо-українського кіноперекладу: навчальний посібник для студентів 4 курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» денної

форми навчання факультету іноземних мов. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 145 с.

15. Лук'янова Т. Г. Теоретичні аспекти кіноперекладу з англійської на українську. URL: <https://core.ac.uk/> (дата звернення: 10.10.2024).

16. Низенко Я., Григоренко Н. Основні труднощі адекватного перекладу нестандартної лексики англійської мови. URL: http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2012/Philologia/6_111668.doc.htm (дата звернення: 09.10.2024).

17. Підгрушна О. Г. Відтворення англійського гумору в українському художньому перекладі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2015. 227 с.

18. Портнов І. А. Соціолінгвістика і переклад. У книзі розглядаються питання перекладу соціальних варіантів мови, таких як сленг, арго, жаргон, і його роль у передачі автентичності оригінального тексту.

19. Потятинник У. О. Соціолінгвістичні та прагмастилістичні аспекти функціонування сленгової лексики (на матеріалах періодики США): Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04. Львів, 2003. 246 с.

20. Руденко М. Ю. Арго, жаргон і сленг у європейському й американському мовознавстві: історія і сучасний стан дослідження: дис. канд. філ. наук. Слов'янськ, 2019. 270 с.

21. Семенюк О. В. Мовні проблеми художнього перекладу: теорія і практика. У роботі аналізуються проблеми мовного та культурного адаптування, зокрема гумору та сленгу в перекладах, на прикладі різних літературних творів.

22. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації. Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю. А., 2011. 350 с.

23. Ставицька Л. О. Про історію дослідження арго, жаргону та сленгу. // Бойко М. Ю. Система і структура східнослов'янських мов. 2014. Вип. 7. С. 33–41.

24. Трофименко А. В., Калиниченко Л. О. Лінгвістичні особливості перекладу назв англійських художніх фільмів. // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2012. № 13 (248). С. 231–236.

25. Шон О. Б. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії і сатири в американських коротких оповіданнях. Львів, 2003.

Перелік довідкової літератури

26. Академічний тлумачний словник української мови. Київ, 2010. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0008950> (дата звернення: 10.10.2024).

27. Словник української мови: в 11 томах. Том 9. 2002. 830 с. URL: <https://ulif.mon.gov.ua/bookline/slovník-ukrayins-koyi-movi-tom-9-mishchanin-nastukuvati?page=4> (дата звернення: 08.10.2024).